Ч. 244 (10.627). Львів, субота 31. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фо. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Нові керманичі Европи.

Це не є ті, що творили Версайський мир, ні їх наслідники. І не ті, що хотіли відродити його над чарівним швайцарським озером, запевнивши собі взаємно і всьому світові, що в Европі починається нова доба давно мріяного співжиття народів.

Головними керманичами европейських подій є сили, які лежать поза межами впливу тих людей, що стали в останнім десятилітті провідниками народів. Цей простий факт ствердили всі ще тоді, коли розпутану стихію війни не можна було вдержати ні величніми гаслами, ні засобами науки та техніки. Ця правда, відкрита при нагоді війни, не була новою. Сили, які спонукували людину ділати, ніколи не були зовсім ясні. Іх поділ на внутрішні (біольогічні, зворушні, містичні чи розумові) і вонішні (залежні від природи та економічних впливів) не вичерпували тайни.

Колись у передісторичній добі біольогічні сили, головно голод, панували над істнуванням. Людство не мало иншого ідеалу як годувати себе та продовжувати свій рід. Треба було віків, щоби життя стало лекше і вирнули перші початки суспільности. На місце номад появились села, міста, а згодом держави. Щойно тоді могли народитись ріжні цивілізації. Вони були ріжного рода, залежно від сил, які надавали їм напрям. Біольогічні потреби і деякі елементи чуттєві, такі як амбіція, зродили цивілізації мілітарного типу, анальогічні до Риму та великих азійських монархій.

Коли верх узяв інтелект — постала грецька цивілізація з її чудесами мистецтва та творчої думки. Коли переважали елементи містичні — повстало середновіччя з соборами та релігійним життям.

Та у всіх великих цивілізаціях з ріжними силами, що надавали їм напрям та зміст, можна найти спільну ознаку: — вони вірили у вищі сили, божества, як у своїх провідників. Усе те, що було неясне, находило розвязку в істнуванні тих найвищих, незбагнених сил. Містична потреба віри є мабуть таким глибоким зерном засіяним у людській душі, що ніякі міркування розуму не в силі її викорінити. Навіть там, де поняття Бога буцім-то щезає, люде заступають його догмами та формулами, які набирають наскрізь божеських прикмет. Вчені стверджують, що релігійний дух ні трохи не ослаб у нинішній добі, а змінив тільки свою форму. Нові форми віри: соціялізм, спіритизм, а навіть комунізм мають ті самі психольогічні підстави, що давні вірування — є містичною потребою розяснити світ і його сили.

У розвитку народів найпізнійше позначився вплив сил інтелектуальних. Вони найважше поширювались на масу. Іх вплив на почування, пристрасти та вірування є ще донині дуже слабкий. У конфліктах народів та суспільних кляс їх голос є майже нечутний.

Стверджуючи ці, менш більш відомі факти, доходимо до моменту, коли позначується межа між внутрішніми, духовими силами людської культури і зовнішніми. Дивним дивом живемо в добі, яка нагадує нам давно забуті сили. У новітніх часах, не вперше, економічні сили пригадали державам та народам, що людська воля та вірування є залежні від економії, а не економія від них. Нині вони рішають про основи найсильнійших суспільних організмів. Вони приневолили народи вийти зі свого відокремлення, а їх співзалежність на ґрунті економічних потреб стає новим джерелом ворожнечі та конфліктів.

Економічна руїна Европи внаслідок німецького розгрому є найяркійшим прикладом такої економічної співзалежности. Англія, від часу, як утратила німецьку клієнтелю, зменшила на половину свій експорт і тепер стоїть перед питанням: як вийти з безробіття, що засуджує кілька міліонів робітників на нужду. Безліч міжнародніх конференцій і їх прегарні рішення, політичні договори і мирові пляни, міністерські кабінети, — весь апарат, яким користуються сучасні держави, подобає вряди-годи на воруханя маріонеток, якими поводять шнурки зеднані в одній мідній жмені. Народи та держави, які хотіли би ці поводи взяти в одні свої руки, тільки збільшують загальну економічну крізу. Непереможні потреби істнування мало рахуються з психольогічними мотивами та потребами.

Народи, які не вміють відокремити своїх психічних домагань від необхідних завдань, у моментах, коли треба рішати про нову форму організації суспільности — сходять на манівці. Ця ситуація стає ще більше складною, коли для рівноваги умовин суспільного та культурного розвитку одні потрібують порозуміння з другими, а не в силі найти спільної мови. Тоді навіть найрозумнійший голос інтелекту лишається без впливу і не в силі спасти останків розбитого корабля. Таким кораблем є сучасна Европа. Ті, що проводять ним, є тільки у невеличкій мірі його керманичами. Корабель заплив між ледяні гори, де стихія, на якому він колихається, є одною з найбільших сил, що може рушити його з місця. Цією силою є економічні умовини. Всі инші справи вирішує нині той, хто в силі відгадати її зміни, а проте всевладні закони.

„Уніоністичний тиждень.

Уніоністичний конґрес у Брусселі і о. митр. А. Шептицький.

Брюссель, в жовтні 1925.

Уніоністичні змагання, заходи зединити східну церкву зі західною, особливо актуальними стали в останніх літах, коли східний православний центр в Москві захитався і почав розкладатися. В останніх літах в ріжних осередках відбувалися зїзди і наради з метою приспішити момент обєднання християнських церков.

Саме тепер вся европейська преса заговорила про „Уніоністичний тиждень“ в Брусселі (в Бельгії). Зацікавлення справою зединення церков найшло на заході відгомін не лише в духовних, але й світських колах.

Митр. А. Шептицький, поклавши метою свого життя поєднання церков, особлившу увагу звернув на Бельгію й Голяндію. І справді ця ідея найшла там багато прихильників. Багато бельгійських черців заявило готовість прийняти східний обряд і посвятитися уніоністичній діяльности. В Бельгії засновується теж студитський монастир, який обійме провід усеї акції.

Висловом цих зусиль митр. А. Шептицького є теж „Уніоністичний тиждень“ („La semaine pour l' Union des Eglises“), що відбувся в Брусселі в днях 20—26 вересня цр. Провід „Уніоністичного тижня“ спочивав в руках о. монсіньора Ш и р г е н с а, відомого французького публіциста.

Дня 20 вересня цр. виголосили промови: о. Лев Жіле (студит), о. Лямберт Бодуен (що організує східний монастир в Бельгії) і о. Тишкевич (ісусовець). Особливо цікава була промова о. Лямберта, який зазначив, що уніоністична метода, яка хоче л а т и н щ и т и вселенську церкву, є гідна осудження, а з нею слід осудити й тих, що бажалиб відібрати східній церкві її обряд, звичаї, обичаї, мову й культуру. Папа Лев XIII. рішучо осудив латинізаційні спроби.

Другого дня (21 вересня) довшу промову виголосив православний гр. Перовський. Він вказав, що спроби зединення через польонізуючий латинізм не дадуть ніяких наслідків. Також до „уніятів“ ізза їх нечистого східного обряду ставиться він з недовірям. Найкращим засобом зближення є харитативна акція. Крім нього промовляли ще о. де Местер і о. де ля Гай. Перший зупинився на атонському монастирі, якого вплив є домінуючий на Сході, а другий обговорював Евхаристійну жертву у православних. О. Манліє розказував свої вражіння про Схід, де пробував він понад 30 літ.

Третього дня до голосу прийшов о. митр. А Шептицький, який зазначив, що теперішня акція має підготовчий характер. Треба зблизити Схід зі Заходом та переконати незединених, що вони нічого не стратять на злуці. З дальших рефератів слід зазначити реферат о. Моро про східну і західну літургію і о. Галлєна про шовінізм як перепону злуки церков. Крім того о. Жіле підносив потребу посвяти для ідеї зединення, о. Тишкевич говорив про устрій католицької церкви, о. Манліє про побожність російського народу, а о. Лямберт про ватиканський Собор і його уніоністичні заходи.

Останнього дня знову промовляв о. митр. Шептицький, резюмуючи тижневу працю уніоністичного конґресу. Цей тиждень є кроком вперед в уніоністичних змаганнях. Він згуртував разом людей, яким є дороге зединення Сходу зі Заходом. Без сумніву, що в змаганні до зединення прийдеться перебороти ще багато труднощів, ще багато перепон стане на шляху, заки здійсниться теза: „Да будуть всі єдино!“

Під кінець довшу промову виголосив теж кардинал о. Мерсіє, завзиваючи до вияви симпатій Сходові та студій над Сходом. Свою промову закінчив він словами грецького кардинала Виссаріона, які навів був у своїй енциклиці папа Лев XIII.: „Що відповімо Господеві, коли Він, що зійшов з неба, щоби нас злучити в одно стадо, прийняв тіло і ніс хрест, зажадає від нас рахунку ізза розламу з нашими братами. І як оборонимося перед грядучими поколіннями?“

Поява о. митр. Шептицького в Брусселі та його відправи робили величезне вражіння. З глибокою побожністю слухано його архієрейської Служби божої, сотні приступали до св. Причастія, деякі плакали зі зворушення, бачучи, як він з трудом на кулях спинався на проповідницю. На уніоністичну акцію вложено значні матеріяльні пожертви.

Бачучи заходи о, митр. Шептицького для справи зединення церков, бельгійські часописи назвали його „найбільшим сучасним Славянином“.

О. С.

По широкому світі.

Комісія для справ національних меншостей при Лізі Націй, що мала розглянути справу домагань цих меншостей, закінчила свої праці і приняла справоздання дотично поведінки у цих питаннях, з тим, щоби взяти як основу істнуючі договори.

Німецька Народня Партія, до якої належить міністр зак. справ Штреземан, прийняла резолюцію, звернену проти німецьких націоналістів, що договір у Льокарно не відриває основних інтересів Німеччини.

Конференція амбасадорів у Парижі радила над домаганнями Німеччини щодо роззброєння, передавши цю справу спеціяльній військовій комісії. Щодо евакуації кольонської смуги, льондонський і французький уряд не робитимуть труднощів, якщо Німеччина лишиться на становищі своїх зобовязань у Льокарно.

Міські вибори в Берліні дали побіду лівим партіям. Соціялісти дістали 604.704 голосів, комуністи 347.282, незал. соц. 14.608, націоналісти 385.326, нар. партія (права) 111.432, демократи 171.961, господарська 23.264, центр (клерик.) 23.265, на дрібні групи 70.000. Взагалі голосувало 1,800.000 мешканців Берліна на 3 міл. управнених. Соціялісти здобули 74 мандати (замісць дотеперішних 43), комуністи 42 (дотепер 20), націоналісти 47 (досіль 42), „Фолькспартай“ 13 (36), демократи 21 (16), госп. 9 (12), центр 7 (8), незал. соц. 3 (3), инші партії 8. Вислід голосування свідчить про політичну перевтому Берліна та про зріст комун. агітації одночасно зі зростом ліво-демократичних коштом правиці.

Мек Дональд, бувший англійський премієр, що є тепер у переїзді в Берліні, як соціяліст сильно критикував політику радянського уряду, називаючи його буржуазним у своїх методах, імперіялістичним і царистичним. Англія не є зовсім ворогом Росії, як це видається постійно Чічерінові.

На соймовій арені.

Тюремні гаразди.

Інтерпеляціє послів із комуністичної посольської фракції до міністра справедливости в справі голодівки і катування політичних вязнів у Львові.

Останні випадки у львівських тюрмах кинули яскраве світло на відносини, що панують у польських тюрмах та на безсилля чи краще неохоту уряду до злодіяння безправства.

Відносини, панують у львівських тюрмах під кермою пп. Маєвского, Гурского і Клюга, безнастанні переслідування, позбавлювання вязнів найелементарнійших прав, побої та важкі дисциплінарні кари змусили нарешті вязнів по неоднїй відбутій вже голодівці до нової голодівки дня 27. серпня н. р. Голодівка тривала 6 днів в імя слідуючих домагань: 1) дворазовий прохід; 2) стріча з ріднею раз на тиждень; 3) купіль теж раз на тиждень; 4) допущення усіх легальних газет; 5) відділення від кримінальних вязнів; 6) визнання старої репрезентації політичних вязнів; 7) заборона всаджати політичних вязнів до темниці без подання їм на письмі мотивів. За ці права, що за царських часів були самозрозумілі, треба було аж 6 днів голодувати. На запевнення президента суду, що ці домагання, як зовсім слушні, будуть угляднені, голодівку перервано. Але тюремна влада, привикла до самоволі і безправства, зігнорувала обіцянку президента суду, а надто бажаючи помститися на вязнях, зарядила перевезення частини політичних вязнів до пивниць на Бригідках.

Коли репресії не припинялися, коли приобіцяних полекш не введено в життя, політичні вязні почали нову голодівку дня 14. вересня. Це викликало новий атак з боку тюремної влади, що рішила той „бунт“ здавити силою.

Недужих і горячкуючих вязнів скатовано та вкинено до темниць.

Прохання оборонців у справі лікарських оглядин побитих відкинуто. Дано їм дозвіл на побачення з побитими під умовою, що не будуть їх питати про побої. Судова влада на прохання оборонців про інтервенцію заслонювалася некомпетенцією.

Щойно 22. вересня вдалося оборонцеві д-рові Федакові побачити збитого страшно інж. Мельника, біля якого лежав теж важко побитий Зиблікевич.

Згідно з зізнаннями Мельника справа представлялася ось як: В понеділок 14. вересня на вістку про привезення до вязниці Василя Костинюка, якого поліція важко побила, Мельник на знак протесту почав співати патріотичні українські пісні. У вівторок явився у нього дир. Маєвскі, якому Мельник признався згідно з правдою, що співав сам і з ніким у тій справі не порозумівався. В середу, коли Мельник, маючи 38 степенів горячки, по зажиттю аспірини положився до ліжка, впала до келії банда дозорців під проводом Маліняка і Домбліґа і повиносивши наперед із келії політичних вязнів Зиблікевича і Зеленого, взялася бити в нелюдський спосіб Мельника. Відбито йому легені так, що він дістав кровотік. Крім цього його копано і топтано. Щоби він не міг кричати, завинено йому голову простирадлом і потім волочено його через цілий коридор за ноги аж до вязничної каретки. По дорозі його знов копали та били.

По перевезенню до Бриґідок вкинули його до темниці ч. 3., в якій є бетонована підлога та залізне ліжко з прутами без сінника і без подушки. Щойно на другий день явився лікар, який все одно полишив Мельника в темниці. В четвер рано Мельник почав голодівку на знак протесту против звірського катування. Голодівку перервав щойно в суботу, коли його перевезли до шпиталю. В понеділок переслухував його слідчий судья, а в середу делегат міністерства з Варшави, Скибіньскі, перед яким зізнав разом з иншими вязнями усе.

Подібно як з Мельником поступали з цілим рядом инших вязнів як із Зиблікевичем, Барановським, Зеленим і ин. Густу вичем, Декенбаум винесено з темниці непритомною по цілонічному побуті. Львівські випадки змушують нас ствердити незвичайно характеристичні для тюремних відносин у Польщі слідуючі факти:

1. Вища судова влада і прокуратура стараються справу затаїти шляхом недопущення оборонців до розмови з побитими, шляхом конфіскати газет, що описують згідно з правдою усі тюремні побої та накінець шляхом заперечування фактів побиття.

2. Колиж нарешті дають дозвіл на побачення з вязнями, то тюремна влада перед безкарністю той дозвіл саботує, а колиж і вона змушена уступити, то асистує при розмові та не позволяє говорити про факти побиття.

2. Міністерство по переведенню слідства не тільки не потягає нікого до відповідальности не зважаючи на незбиті докази побоїв у виді грудних кровотоків і явних слідів важкого побиття, але видає ще комунікат, в якому звалює цілу вину на вязнів та оправдує тактику тюремної влади. Той комунікат є залізним листом (глейтом) для адміністративної влади. На підставі того документу зможуть вони й на далі приноровлювати — ужием стилю п. Скибіньского — „нове розміщування політичних вязнів“ і „правні регуляміном передбачені загострення“. Напятнуючи з цілим натиском варварське поведення тюремної влади у Львові, підписані запитують п. міністра справедливости:

1. Чи склонний він зарядити негайне усунення та арештування усіх тих управителів тюрем і дозорців, яких поступування змушує політичних вязнів до безнастанних голодівок, які самі наказують або толерують нечувані знущання над політичними вязнями.

2. Чи і що наміряє п. міністер зарядити, щоби нарешті покінчити знущання над політичними вязнями.

Внесення комуністичної посольської фракції в справі скасування свентокшиської тюрми а також у справі створення комісії для провірення випадків у тюрмах свентокшиській, ломжинській і перемиській.

Про бутя вязнів у Свентокшижу та в Ломжі ми писали свого часу досить обширно. Так само писали ми про події в перемиській тюрмі. Ці останні на щастя не прийняли такого трагічного обороту та закінчення, як випадки у двох вище названих тюрмах, що закінчились великим кровопролиттям. Але причиною усіх тих подій було одно й те саме нелюдське поведення з вязнями та невиносимі тюремні відносини. З тих причин тексту цього внеску не подаємо.

У важній справі.

Перед Загальними Зборами У. П. Т.

„І так були великі ревнителі, що много з великим коштом церков і манастирів намурували й маєтностями обезпечили, золотом, сріблом, перлами й дорогими камінями церкви прикрасили, книг велике множество язиком (церковно) словянським нанесли, — але того що було найпотрібнійше, шкіл посполитих не фундували“.

Ось які гіркі слова вихопилися з уст одного з найкращих синів Галичини на переломі XVI. с., коли він у першім десятилітті XVII. в. писав свою під неодним оглядом дуже замітну „пересторогу“.

Наведені вище слова стверджують правду страшну в наслідках для всього історичного життя нашої нації аж до теперішнього моменту. Хоч автор, пишучи свою думку, міг мати перед очима тільки довгі віки попереднього українського життя від часу прийняття христіянства, одначе його вислів не втратив своєї правди й для дальших століть української історії, бо не було у нас такого моменту, коли булоб досить потрібних шкіл, коли число наших шкіл відповідалоб бодай у малій мірі числу українського населення, коли наше шкільництво відповідалоб потребам українського життя, коли воно не стоялоб у хвості за західно-европейським.

Яку вагу привязують зрілі, культурні народи до рідного шкільництва, бачимо з того, що навіть державні народи, яких податки ідуть у більшій чи меншій пропорції на національне шкільництво й національну освіту взагалі, не вдоволяються опікою держави шкільництвом, але з власної ініціятиви та власними коштами, складками, жертвами й записами удержують велике число шкіл, потрібних їм до кращого розвитку їх економічного, соціяльно-культурного й політичного життя. Щож щойно говорити про недержавні народи, а до того про частини народів, виставлені на повну денаціоналізацію?

Хоча скільки не було критичних моментів у житті західно-українських земель, теперішній момент є для них одним із **найкритичніших**. Коли дивимося на справу зі справжнього українського становища, не маємо тут ніодної народньої школи, навіяної українським духом і подиктованої вимогами нашого життя, середне українське шкільництво покручене, а університетська справа прибрала просто гумористичні форми — це все очевидно, наскільки річ іде про українське шкільництво за українські податки. Від державного шкільництва недалеко відскочило й наше приватне шкільництво — з одного боку наслідком добре відомого теперішнього шкільного режіму, з другого ще більше наслідком того, що наша суспільність замало розуміє вагу рідної школи, а відгомоном цього нерозуміння є недостача подрібно розробленого пляну та провідної лінії з боку тих наших інституцій, котрим повірена опіка над нашим шкільництвом.

Нераз можна почути слова, що, мовляв, ми пятьсот років були під історичною Польщею, а все таки вдержалися при своїй національности, то не знищить нас і теперішній режім. Нема нічого гіршого від подібного облудрювання себе. Історична Польща була шляхетська Польща, що так само цілком не цікавилася людським життям і освітою українського селянина, як і польського. До того і своєю соціяльною будовою й релігійною нетолеранцією історична Польща відтручувала від себе українське духовенство, одиноку сяк-так освічену верству після ганебного переходу української шляхти в польський табор. Наслідком того українську націю під історичною Польщею творив „chłop i pop“ і та частина міщан і передміщан, що не багато відбігла від селян. Словом, може висловлю парадокс, нашу націю винесла темнота напів живою з обіймів історичної Польщі.

І отрута буває в рідких, виїмкових випадках ліком, але на загал її ділання цілком протилежне. Так і темнота сьогодні має для нашої нації цілком протилежні наслідки, як колись. Складається на це державна машина, кольонізація, відповідно спрепароване польське шкільництво і т. д. з противного боку,

---

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК. 13)

Зі Львова до Риму.

Колісей і папський Рим. — Базиліка св. Петра. — Слава і володарі. — Італійські „вигоди“. — Ватикан.

Колісей (амфітеатр) оглядали ми два рази. Поражуюча будова! Високий він (даху не має) 48·5 м, довгий 185 м, широкий 156 м (має форму еліпси).

Бедекер каже, що збудував його цісар Веспазіян для 85.000 видців. З певністю тремтів перед Римом усякий варвар, коли в ньому щось такого бачив. Тут боролись ґладіятори („Ave, Cesar, imperator, morituri te salutant!“), тут мордували христіян... Думаєш, і нагадуєш собі большевицькі „стєнкі“ та льохи... Nihil novi sub sole! (нічого нового під сонцем).

Старовини в Римі повно: поганські храми, театри, поганські цвинтарі, христіянські катакомби, решти оборонних мурів старого Риму, єгипетські обеліски, спроваджені до Риму... Те все Римляне старанно бережуть. Бачиш новомодну палату на місці, де стояв старинний оборонний мур; а рештки того муру хороняться під доцільно збудованою аркадою. З тих руїн Рим і нині тягне свою силу й славу. Цеж неякийбудь погній для нього!

І нині Рим є одинокий на світі. І не може повстати більше таких міст, бо трьохтисячна історія не дається відвернути. Отся історія Риму не заломялась (як пр. історія Вавилону, або новійшого Царгороду), але продовжувалась через середні віки і нині продовжується. Спадщину давнього поганського Риму перейняв христіянський Рим, а спадщину давних римських імператорів перейняли папи. Нині Рим є головою христіянського католицького світа.

Рим — **папський**, не королівський. Це слідно на кождому кроці. Італійські королі „новики“ в Римі. А папи репрезентували Рим від часів заложення історії поганського Риму. 350 римських церков, а особливо чотири, правдиво королівські, базиліки (св. Петра, св. Павла, лятеранська і Maria Maggiore) та Ватикан (папські палати) просто поневолюють кождого приїзжого, і він — хоч-не-хоч — мусить це розуміти й признати, що Рим — папський. Противага італійського короля губиться.

Середньовічний Рим, який завмирає, представляють старі — звичайні італійські — вузькі і обдерті вулички. А той середньовічний Рим, що й нині живе, представляють передовсім старі римські церкви, базиліки і Ватикан.

Базиліка св. Петра (збудована на гробі св. Ап. Петра) найбільша христіянська церква на світі. Велетень. Її розміри і навіть форма нагадують колісей. Христіянський Рим, може й підсвідомо, конче хотів виставити протилежність до колісея, а протилежности, як льоґіка каже, находяться під спільним родом. Фасада базиліки св. Петра висока 44·3 м, але баня з хрестом висока 132·5 м; ширина фасади 112·6 м, довжина церкви 194 м. Можна би отже з тої базиліки вирізати сім соборних церков, а ще кожна з них була би — дай нам, Боже таку! Величезна площа перед св. Петром, обведена з двох боків овальними колюмнадами, справляє, що розміри церкви видаються куди меншими. На даху церкви, якого зовсім не бачиш, має жити до 300 осіб церковної служби. А статуї апостолів на фасаді, високі 5·7 м, виглядають невеликі. Щойно в середині храму розміри й окраса просто вражають. Образи — тільки мозаїки. Хоч старі, світять якби нинішні. Дорогого мармору, артистичних статуй — не переглянеш. Одначе не слідно перевантаження. Замісць описувати вигляд, подам за Бедекером, що з кінцем XVII ст. обчислено видатки на будову і прикрасу цього храму на 200 міл. золотих німець. марок. А річні видатки на удержання храму (його безнастанно відновлюють) виносять приблизно 150.000 золотих німець. марок. Отже можна собі уявити все инше!

Певне, що простолюдин, як знайдеться в тій базиліці, думає, що він у небі і самого Бога бачить (як колись посли Володимира Вел. у св. Софії в Царгороді). Але на мене, хоч я священик, зробив цей храм саме протилежне враження. Я тільки на силу міг молитись у ньому. А думаю, що багато освічених людей зазнає в ній подібного враження. Своїми розмірами й окрасою вона переходить ті межі, які потрібні для нашої уяви, для побожного настрою і стаємо подивляти не Бога, але **людей**, котрі це створили і набираємо пошани перед папством, котрого вона є символом. Це властиво не храм для молитви, але для **репрезентації** — величній музей. В таких церквах звичайно більше бачиться таких людей, котрі оглядають твори, як таких, котрі моляться. Ясно, що годі з того робити якісь закиди таким базилікам — чи то їхнім основникам. Це між людьми так мусить бути: де тільки можемо, всюди доходимо до останніх меж. Цісар Нерон, що велів розпяти якогось там „Петра“, з походження Жида, закусував би собі губи із злости, колиб воскрес, поглянув на

а з нашого слабість характерів, шукання хліба й т. ин.

Характери повинні формувати в тіснім порозумінні дім і школа, преса й книга. Перші два чинники повинні рівнож подбати, щоб набута освіта давала вихованцям як найбільше практичного знання, що, рахуючися з новими формами життя, давалоб українській молоді спроможність жити серед свого народу й виключно для нього.

Таким робом сучасний момент підносить значіння УПТ. на далеко більшу висоту, ніж наша суспільність це розуміла досі. На переднє місце нашого життя висувається УПТ., як еманація жури семим ліонової частини нашого народу удержати єдність із своїм пнем, як еманація тривожного перейняття долею своїх дітей і вихованців із боку батьків і опікунів, нарешті назрілої свідомости великої відповідальности перед будучністю за прогайнування найменшої нагоди в теперішности.

І буваючи з такими думками на кількох останніх загальних зборах УПТ., я не міг вилити на папір своїх вражінь, віднесених із поодиноких зборів, тільки тому, що за багато треба булоб вилити жовчі та крови. Чого не можна було бачити на таких зборах? Тут і тип з приповідки „ходить як овечка, а буцкає як баран“, і валення політичного противника, й руїнницькі, нельогічні, беззмістові промови, і демагогічна вакханалія, і заходи деяких гуртків ухопити „варстат“ у свої руки, і роблення з усенароднього товариства якогось тісно станового і т. д. і т. д. А найбільше недостачі пошани до тих, котрі несли радо свою працю УПТ. згідно зо своїм найкращим розумінням такої праці й, що головне, відійшли від неї гідно сповнивши взяте на себе завдання.

Очевидно, кождочасні загальні збори УПТ. будуть завсіди відбиткою рівня зрозуміння ваги рідної школи для нації з боку широких мас громадянства. Одначе все таки від делегатів можна вимагати, щоб вони в дечім випередили загал і зблизилися до того розуміння ваги УПТ. в сучасний момент для нації, котре саме диктує згаданий момент.

Пляи праці, напрямні лінії й ідея УПТ. це теми для окремих, основних статтей у нашій пресі, спільних нарад Головної Управи УПТ. з Головним Виділом „Просвіти“ й иншими зближеними культурними інституціями, нарешті окремих на це спеціяльно уладжених анкет. Але це не значить, щоб про такі справи не говорити й на загальних зборах УПТ. Головне завдання останніх буде вибрати Головну Управу, до якої не повинні входити люде, перетяжені иншими обовязками. Хвилеве положення УПТ. й велика відповідальність Товариства перед завтрішнім днем за сьогоднішнє поставлення шкільної справи вимагають, щоб поодинокі партії й стани дали найчистійших, найрозумнійших і найпрацьовитійших кандидатів, здатних доцільно господарити зібраними вдовиними лептами й наділених беззастережним довірям широких кругів громадянства. Словом — нова Головна Управа УПТ. має з одного боку зробити значний ступінь уперід на шляху своїх завдань, з другого тішитися беззастережним довірям усіх партій і станів.

М. Возняк.

Радянська Україна.

Реорґанізація комітетів незаможних селян.

Комісія Всеукраїнського центрального виконавчого комітету по реорганізації комнезамів виробила проєкт декрету про реорганізацію комітетів незаможнього селянства і статут, який означує права, обовязки і цілі комітетів. Декрет передбачує переміну комнезамів на громадсько - виробничі організації. Їх нові завдання заключаються у всесторонній піддержці та економічному відродженню селянських господарств. Крім цього вони матимуть за завдання: втягати сільську бідноту до колективізації сільського господарства, дбати про піднесення культурного рівня села та закріплювати революційну законність. За комнезамами зберігаються всі приналежні до них тепер маєткові права і майно набуте ними на основі революційного права. Комнезами дістають податкові та инші пільги на рівні з сільсько-господарськими колективами. Проєкт декрету і статут підуть в найкоротшому часі на затвердження ВУЦВК-ту. („Правда“.)

Українське Педаґоґічне Товариство.

Звіт з діяльности за час від 1. IX. 1924 до 31. VIII. 1925.

2-го жовтня ц. р. відбудуться річні збори УПТ. Головна Управа Т-ва виступає перед ними з докладним звідомленням про минулий адміністраційний рік. З того звідомлення, виданого окремою брошурою, виймаємо що найважнійші відомости, маючи на увазі величезну вагу установи, якою цікавиться увесь свідомий український загал.

І. Народні школи.

Шкільний рік 1924|25 був для шкільництва УПТ. не менше тяжкий ніж попередний. Неустанна боротьба за наше право на освіту, зужиала головно сили Т-ва. Шкільництво УПТ. не тільки що не могло поширитися, а навпаки змаліло. Хоч не богато Кружків УПТ. заходилося около заснування нових шкіл, то й ті змагання остали даремні. Прохання дозволу на отворення кільканайцять шкіл лежать і досі не вирішені в Кураторії, що не може їх заборонити, але й не дозволяє, щоб отворені без дозволу могла замкнути. Деякі з цих Кружків запровадили у себе покищо збірні лекції по домах родичів.

Шкільна влада не тільки не дає дозволу на нові школи, але й закриває істнуючі, як це сталося в Білому Камені, Гавареччині, Зазулях, Розважі і Сасові (Золочівського повіту) та в Делятині, Посвержі (пов. Рогатин), у Пралківцях (Перемиського пов.) і в Комарні, разом 8 шкіл, через що змаліло число народніх шкіл УПТ-ва у цім році на 20.

Народнім школам УПТ-ва в Копичинцях, Станиславові і Стрию докучали пов. шк. Ради неустанно домаганням, щоб змінили українську урядову мову на польську, погрожуючи закриттям цих шкіл. Дошкулюється нашим школам і тим, що не признається важности їх свідоцтв задля того, що не мають права прилюдности. Це заставило деякі Кружки старатися за це право.

До цих перепон розвоєві шкіл УПТ-ва прибула ц. р. нова, а то масова заборона навчання кільканайцятьом учителям і вчителькам на підставі їх „політичної дискваліфікації“, хоч нікому з них досі не то що не доказано, але навіть не закинено ніякої провини. Проти цеї заборони внесено скарги до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

У всіх 20-ти школах було 111 (123) кляс, з них 99 (108) основних, а 12 (15) рівнорядних. У 65 (63) клясах відбувалася наука перед полуднем, а в 46 (57) пополудні. Годі було усунути пополудневу науку зовсім через недостачу приміщення.

Число дітей у всіх школах виносило 3.495 (на 4.163 з 1923) записаних, отже на 668 менше чим торік, а то в наслідок закриття 8 шкіл і воєнних обставин, які спричинили значно менший приріст дітвори. Зі записаних дітей клясифіковано з кінцем шк. року 3.117 (3.795), тобто 89% записаних, що свідчить про добру фреквенцію наших шкіл. Із клясифікованої дітвори признано 2.825 (3.523) або 90% (93%) здатними до вищої кляси, що доказує гарний вислід науки, яка все більше кращає, бо ступає вже замітно на нові шляхи виховного навчання способом самодіяльности дітвори. Із 106 (126) світських членів учительства було 32 (37) учителів, а 74 (89) учительок. Учительство УПТ-ва сповняло свої обовязки радо, пильно і совісно, і є між ним ідейні робітники-громадяне, що своїм словом, трудом і прикладом виховують молодь на гарних членів рідної нації. Учительство УПТ-ва урядило ц. р. із власного почину конференцію, на якій радило над педагогічними справами й предложило свої побажання Г. Управі, яка по змозі полагодила їх прихильно.

Працю учительства утруднювали недостача научних приладів у 12-ти школах і загальний брак відповідних підручників для всіх предметів науки, що й укорочувало її вислід.

Щоба заступити по змозі брак відповідних підручників, звернено особлившу увагу на діточі бібліотеки, які значно збільшилися ц. р.

Слабше вивіновані учительські бібліотеки поодиноких шкіл, з яких ледво половина мала значнійше число творів. Богата педагогічна бібліотека УПТ-ва при Головній Управі істнує окремо.

Про здоровля молоді подбано цього року настановленням шкільних лікарів, які є вже в 12 школах.

базиліку св. Петра і зрозумів, що той „якийсь“ Петро відобрав йому славу... Маю звичай казати, що іронія ходить по світі!

В базиліці є 30 вівтарів і 148 колюмн. Головний вівтар (на котрому тільки папи відправляють, звернені лицем до народу після давнього грецького звичаю) має над собою піднебесне високе 29 м. Але з огляду на розміри храму не виглядає таке високе. З монументів, які є прикріплені до бічних стін храму, мушу згадати памятник Марії Климентини Собєскої († 1735 в Римі). Ось Поляки навіть тут мають своє імя!... Так воно аж до наших часів, що тільки пани, князі, володарі поширювали й продовжали славу свойого народу. Це й правильне, бо голова творить славу людині, а не животище. Сили цілого народу концентруються в володареві. Україно, а деж твої володарі?... Зправді нині „традицією“ короновані голови виходять з моди, а на верх виходять „природою“ короновані голови. Та властиво завсіди панували обидва ті роди володарів, тільки раз одні, а раз другі перемагали.

Ще мушу згадати базиліку св. Павла, яка лежить за мурами міста Риму (в ній гріб св. Ап. Павла). Вона значно менша (її довжина 127·36 м.) від базиліки св. Петра, а її зовнішний вигляд цілком буденний. Але зате середина — чудо краси, блеску і дорогоцінности (особливо дорогоцінних марморів). Нема в тих храмах лавок. Алеж справа така ясна, і перший ліпший це розуміє, що лавки в таких храмах псували би величність цілого вигляду. А коли трохи подумаємо, годі не признати слушности грецькій засаді: що в церкві не повинно бути лавок. Вони тут хіба тільки для вигоди, а не тому, щоб тут належали. Вигідні Італійці радять собі в тих базиліках так, що приносять собі до церкви свої ординарні крісла (навіть із звичайних негибльованих дошок), і тут їх оставляють. Те саме в Венеції в св. Марка, хоч там є лавки, (одначе небагато їх). Яка це прикра дісгармонія! Я вже зазначив, що в Італії культура вимішана з патріярхальною примітивністю.

Або ось такий „кавалок“. В Італії по містах pissoir-и отверті. Дві плити з боків, прикріплені до стіни, — от і все. Такі pissoir-и бувають також при стінах церков. Італійці не звертають на це ніякої уваги. Але це нас „варварів“ вражає, бо воно противне нашому почуванню. Молоді студенти завсіди більш стидливі й уважливі, як старі пани. А ми щойно студенти в житті...

Ватикан лежить біля св. Петра по правій стороні Тибра. Зовні не виглядає ані високий, ані великий, а ще менш — стилевий (цеж ріжні будови накопичені одна при другій). Але в середині — цісарський лябіринт! Бедекер каже, що не є правдива вістка, яка по світі кружляє, начеб у Ватикані мало бути аж 10.000 кімнат і каплиць. Є їх около 2.000 і 20 подвірь. Тут містяться папські музеї, бібліотеки, парадні салі, каплиці, папське помешкання, (яке займає тільки одно крило). Славна Сикстинська каплиця, якщо мати на увазі цілість, це ряд широких коридорів і саль, в яких можна заблукатись. Властива каплиця довга 40·5 м., а широка 13·2 м. Малюнки (фрески) старі. Я нічого не можу про них говорити, бо тоді, коли я звиджував отсю „каплицю“, товпилось там стільки людей, як у нас на церковних дверях, коли люде з церкви виходять. Тому я властиво й не оглянув її добре тай — правду казати — не визнаюся на фінезіях старого малярства. Бібліотека також поміщена в широких чудових коридорах — у позамикованих шафах. Музей новочасних образів невеликий. Але музей старинних статуй либонь один з найбогатших на світі. Він наглядно свідчить про те, що папи перейняли спадщину старого поганського Риму. Зайшла при тому одна неприємна дісгармонія. Старинні погане не мали повного переданя про перших людей, не знали про „фіговий листок“, і всі статуї різьбили в „Адамовому строї“, доки він ще не згрішив. Але яке вражіння робив би цілий ліс таких статуй у Ватикані?... І ось треба було кожньому божкові чи героєві доробити „фіговий листок“.

У коридорах бібліотеки тай у инших салях цього року міститься „місійна вистава“. Це властиво фолькльористична вистава тих країв і народів, де працюють католицькі місіонарі. Тут узори хат, племен, оригінальні оружжя, знаряддя і т. ин. з Полінезії, Австралії, Бразилії, Африки і т. д. Таку виставу могла би уладити либонь тільки ще одна англійська імперія. Якщо все зважити, хоч би навіть абстрагувати від усяких догматичних мотивів, то виходить ясним: що Рим дійсно є центром християнського світа. Якеж инше місто може під тим оглядом суперничати з Римом? Es ist einmal so, чи кому це подобається, чи ні. Кажуть, що в Римі є біля 8.000 священиків. Одначе на вулицях не стрічається їх так часто, як пр. у Фрибургу в Швайцарії. А може це так тільки в часі шкільних вакацій, коли студенти і професори папських шкіл є поза Римом?

(Докінчення буде.)

Руханка, гри і прогульки причинявися теж до скріплення тіла і духа. Пожалане булоб краще приміщення шкіл, перенесення науки з пополудня на передполудне, придатні руханкові салі і частійші прогульки з учительством.

Поза шкільною наукою були в чотирох школах підготовні курси до вступних іспитів для середніх шкіл, в дів. школі ім. Грінченка у Львові курси жіночих робіт, а в Золочеві столярська робітня. За те не було на жаль і ц. р. ні при одній школі курсів для неграмотних; шк. влада ставлєє і тут перепони, як це досвідчила філія Просвіти в Тернополі. Вступний іспит до середніх шкіл здало з добрим успіхом 182 дітей шкіл УТП-ва.

Шкільні кооперативи були вже в 11 школах, з яких деякі розвивалися дуже гарно. Дві школи (в Золочеві і Копичинцях) мали діточі щадниці, а в Копичинцях був ще вакаційний корпус і роздано бідним дітям безплатні обіди.

Всі школи УПТ-ва устроювали діточі вистави (театральні, концерти, руханкові вправи і т. п.) у память Шевченка, Франка, на св. Миколая, на ялинку, під кінець шк. року і в ин. нагоди. Доходи із цих улаштувань, що виносили від скромної квоти 20 зол. до поважної суми 1342 зол., ішли на потреби школи, головно на закупно научних приладів і бібліотек. Такі вистави збірними силами виховують зарazом молодь до спільної громадянської праці з усіми її гарними прикметами. У деяких школах бували й правильні збірки на „Рідну Школу" чим виховувано молоде покоління до жертвенности на національні цілі.

II. Захоронки.

Дошкільне виховання й підготування дітвори до властивої науки відбувалося в захоронках, яких число збільшилося цього року з 8 на 11, бо прибула захоронка у Львові, на Замарстинові, в Раві Руській і Угнові. Побажано було би, щоб захоронки чи діточі садки множилися по наших містах і селах.

До цих захоронок записалося ц. р. кругло 400 дітей, які ходили до них досить правильно і виказали дуже гарні успіхи, про що засвідчили їх вистави поодиноко і всіх львівських захоронок гуртом, на яких ці наші найменші полисувалися дуже добре співами, декляманціями, вправами, грами й сценками. Про матеріяльні потреби приміщення, харчів і обслуги захоронок у Львові, Клепарові і Леванлівці дбало Тов-о „Українська Захоронка" у Львові, а про платню вчительок і педагогічний провід УПТво.

III. Українські семінарії.

Учительських семінарів з концесією і правом прилюдности мало УПТво в минулому шк. році, як і досі, три, а то: в Коломиї, Самборі і Стрию. Для семінарійних курсів у Станиславові і двох у Львові годі було і досі мимо всяких старань і виконання всіх жадань шк. влади добитися навіть концесії, не то права прилюдности. Це неустанне відсування справи з боку влади допровадило до того, що курси в Станиславові закрито з кінцем шк. р. 1924/25, бо задля недопущення абсольвентів з р. 1923/24 до матури зменшилася фреквенція зі 127 записаних на 42 з кінцем шк. року в пяти курсах. Так само удалося тільки з тяжким трудом вдержати мужеські курси у Львові проти неустанної загрози їх закриття.

За те жіночі семінарії і курси розвиваються добре.

У всіх наших семінаріях і сем. курсах (крім Станиславова) було разом 622 дівчат, а 50 хлопців записаних.

Учениці семінарії в Коломиї і курсів у Львові ставали цього року до матури, перші в своїм таки семінарі, а другі в державнім.

Коломийська семінарія мала свій інтернат з 29 дівчатами, орхестру, літ. і драм. кружок, що дав три вистави, в яких дохід вжито на „Рідну Школу" і сирітський захист. Самбірська семінарія мала літ. кружок, читальню і кооперативу, а стрийська спортовий кружок.

Хоч наші жіночі семінарії гарно розвиваються, насувається важке питання, де примістити їх абсольвенток, що вчаться в переважній части хліба ради, коли число наших шкіл не росте, а маліє, та коли шк. влада не дає посад навіть абітурієнткам державних семінарій?

IV. Торговельна Школа Тов. „Просвіта" у Львові.

В тім році шкільн. ведено I. і II. кл. нового типу торговельних шкіл і однорічний курс абітурієнтів.

В школі було занятих крім управителя проф. Дениса Корінця 13 учительських сил з того 2 постійні. З початком шк. року вписалося разом 100, в тім 28 дівчат. Клясифіковано 83, в тім 20 дівчат, з того було відзначаючих 14, перший степень 62, другий степень 7.

Постійну грошеву підмогу одержувала школа від У. П. Т., а меншими квотами також від отсих установ: Центросоюз, Народня Торговля, Центробанк, Дністер, Народня Гостинниця і Краєве Товариство Кредитове.

V. Приватні гімназії і гімназійні курси.

В шк. р. 1924/25 були чинні приватні гімназії УПТ. з українською мовою навчання: в Городенці (4 кляси), Дрогобичі (7 ккяс), Золочеві (4 кл.), Коломиї (6 кл.), Рогатині (8 кл. з 3 рівнорядн.), Станиславові (6 кл.), Тернополі (5 кл.), Чорткові (4 кл. і підгот.), Яворові (7 кл.) Приватні гімназії в Коломиї, Станиславові і Тернополі це дівочі гімназії гуманістичного, всі другі коедукаційні клясичного типу. Та коли давнійшими літами майже всі наші гімназії мали повне право прилюдности, то в 1924/25 повного права не мала ні одна з них. Число всіх кляс у тих 9 школах виносило 51, а з рівнорядними відділами і одною підготовною 56. На рік шк. 1924/25 вписалося 1837 учнів і учениць; виступило серед року: 190; клясифіковано 1647; в тім здібних з відзначенням було 124, здібних 1346, нездібних 177.

В червні 1925 відбувся перший по війні іспит зрілости в прив.гімн. в Рогатині.

Число учительських сил на етаті УПТ. виносило в гімназіях 59. Понад те були доходячі, що побирали платню від числа годин науки. За відпусткою з державних шкіл не було в мин. шкільнім році ні одного.

Крім гімназій функціонували ще приватні гімназійні курси: в Долині (4 кл.) і Львові (2 кл.). — У Львові отворило УПТ. з початком р. шк. 1023/24 гуманістичний курс для дівчат на підбудові скінченої 7-клясової виділової школи.

Бурси для учнів були в Рогатині, Чорткові і Яворові; всюди під проводом і наглядом учителів. Кружок в Дрогобичі приступив до будови окремого 2-поверхового шкільного будинку і поклав вже основи під нього; в Чорткові придбано площу.

Крім шкільної науки опікувалися учителі учнями і поза шкільними годинами. При допомозі учителів помагали Управи шкіл творити варстати ручної праці головно переплету книжок, столярства, шевства. Особливо в Рогатині і Яворові працьовано з успіхом в тому напрямі.

Живу участь брала молодь в святкуванні памяти заслужених людей і важних подій.

На жаль умовини, серед яких істнували наші приватні гімназії в минулому шкільному році, не покращали, а навпаки потерпіли через відмову повного права прилюдности, а деякі з них не дістали навіть обмеженого і з застереженням. Самозрозуміле, що це не могло лишитися без наслідків щодо фреквенції школярів, тому, що батьки на жаль ще й досі привязують зовсім неоправдані надії до права прилюдности.

Новим, а важким ударом на українське шкільництво явився відомий обіжник кураторії ЛШО. про утраквізацію прив. українських шкіл. Головна Управа УПТ. внесла протест до міністерства, так само, як управи всіх шкіл т. зв. національних меншостей в Польщі.

Вкінці як попереднього року так і в біжучому звязані мала руки Головна Управа при ангажуванні учительських сил трудностями робленими при уділенні права навчання через міністерство не лише абсольвентам, але навіть іспитованим або докторизованим кандидатам, якщо вони отримали патенти або диплюми від непольських університетів.

VI) Торговельно-промислово школи У. П. Т.

Торговельно-промислову комісію покликано до життя в осени 1924 р. Управу УПТ. заступав в комісії окремий референт промислових шкіл дир. Йосиф Танчаковський. Ціллю комісії було: двигнення промислу в краю шляхом закладання фахових шкіл, виховування охочої до цього молоді в шкільних варстатах, закладання фахових курсів, попирання домашнього промислу та висилання здібних учеників до промислових установ заграниці.

Комісія звернулася до всіх шкіл УПТ. в краю з запитом, які курси можна та належалоб завести при поодиноких школах. Відповідь надіслало тільки 11 шкіл, які вже ведуть або хотять вести спеціяльні ремісничі курси.

Комісія порішила уладити жіночий курс домашнього господарства. Курс не відбувся ізза малого зацікавлення ним суспільности (Всього зголосилось 4 учениці).

Тому, що шкільна влада закрила в шк. році 1923—24 доповн. муж. курси в школі УПТ. Грінченка, пороблено старання, щоб одержати на ці курси концесію. — Концесію на фахові доповн. курси одержано і в б. р. ведеться такі курси для хлопців і дівчат в школах Грінченка. Таку концесію одержав теж Перемишль. У Станиславові ведуться такі курси покищо без концесії. Тернопіль робить заходи в ціли одержання концесії.

В останнім часі робить комісія старання в ціли оснування промисл. школи в Корчині, а кружок УПТ. в Добромірці к. Підволочиск задумує заложити школу шевства, Т-во рукодільників в Судовій Вишні уладжує зимові доповняючі ремісничі курси.

Міщанське Братство у Львові удержувало в шк. р. 1924—25, своїм коштом курс для ремісничої молоді при школі ім. кн. Льва і цього року причиняється до удержання промислових курсів.

Село і влада.

Мареве нової карастрофи.

БЮЛЕТЕНЬ ч. 23.

Краївого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць жовтень 1925 р.

Переводячи доразову допомогову акцію в повітах, що потерпіли від минулорічного неурожаю і сьогорічних повеней, Краєвий Комітет прийшов до переконання, що українське село потребує постійної допомоги та опіки.

Після повеней, які поробили великі шкоди в районі доплвів Дністра, прийшло несприятливе літо і слотниста осінь. Деякі повіти вже тепер стоять знову перед маревом голоду.

Маючи це на увазі, Краєвий Комітет рішився продовжувати допомогову акцію, а одночасно поробити приготування до оснування статутового Товариства, яке займалося би постійною допомогою селянству (матеріяльна допомога селянам, що потерпіли від стихійного нещастя; правна допомога; інформування села про всі явища державного і громадського життя, що можуть мати вплив на добробут села; досліди і стеження за господарським станом села.)

2-го вересня внесено до воєвідства статут такого Товариства. Цей статут воєвідство на днях відкинуло з формальних оглядів (м. ин. тому, що назва Т-ва „Комітет допомоги „Голодному Селу" — на думку воєвідства — викликала би „відемний настрій, загрожуючий порядкові і публичному спокоєві").

Катастрофальне положення в Сяніччині.

Повітовий Комітет допомоги „Голодному Селу" в Сяноці подає: Буря з градом в червні спричинила великі шкоди в селах: Глубоке, Синява, Одрехова, Босько, Заршин, Бажанівка і Яцмір. Урядова комісія ствердила висоту шкід і на цім скінчилося. Знищені села не дістали підмоги.

Від повеней потерпіли села:

Заставе, Долина, Вільхівці, Бихівці, Трепча, Межибрід, Дубна, Тирява, Стідно, Мрыголод, Глумча, Лодина, Добра шляхоцька, Ославиця, Прилуки, Команьча, Туринське, Репедь, Щавне, Кулашне, Височани, Морке, Моросів, Чашин, Тарнава, Великополе, Загіря, Вислок горішний і долішний, Суровиця, Верпеївка, Завої, Тарнава, Глубоке і Босько.

Тільки деякі з них сіл дістали невелику допомогу від старовства у формі кукурудзянки і рижу.

В липні від граду потерпіли села: Вислок гор. і дол. та Прибишів.

Сяніцький кооператор п. Кульчицький підчас обїздки повіту на основі власних спостережень та інформацій селян стверджує, що цей рік для Сянччини буде страшніший від минулого. В мин. році мали селяне деякий запас вівса, бараболі та капусти. Цього року овес знищили слоти зовсім, збір бульби такий убогий, що господар вечером заносить додому на плечах те, що від ранку накопав, отже селянинові навіть не вернеться те, що на весні посадив.

В кінці: село на переднівку позадовжувалося. Тепер борги доводиться відплачувати. Ціна на сільські продукти і худобу впала. До цього долучуються ріжні податки, асекурації і т. д. Село примушене випродувати останки.

Жах подумати: що буде на переднівку...

Положення в Комарнянщині.

Комарнянщина потерпіла значні шкоди від повеней. Тепер долучилися до них шкоди від атмосферичних опадів. В громадах над Дністром і Верешицею пропав і збір другого покосу трави, згнила бульба. В селі Тершакові сьогорічний збір знищений зовсім. Ціле село потребує помочі вже тепер.

Розділ допомоги.

На засіданні Комітету дня 23. жовтня ухвалено видати за посередництвом Повіт. Комітетів допомоги „Голодному Селу": в Сяноці — 250 долярів (для Лемківщини), в Комарні — 1000 зол. (для суд. повіту Комарно).

НОВИНКИ.

— **Монастир СС. Василіянок і Нац. Музей жертвами злодіїв.** Попередньої ночі невідомі вломники вдерлися до церкви СС. Василіянок при вул. Зиблікевича і вкрали 2 золоті чаші, з яких одна була високої вартости. Потім розбили деревляну касу і забрали 200 зол. та вотовані 2 шлюбні обручки. Взагалі СС. Василіянки понесли шкоду на 2500 зол. — Тої самої ночі якісь вломники вирізали в паркані перед Національним Музеєм на вул. Мохнацкого діру, крізь яку пролізли до середини, але сторож Музею Денко Дубина сполошив непрошених гостей.

— **Гостина українських провінціональних театрів у Львові.** Довідуємося, що крім театру п-ні Міткевичевої загостить до Львова також український театр під дирекцією Івана Когутяка на 3 (три) вистави. Він дасть в салі Муз. Тов. ім. Лисенка вул. Шашкевича ч. 5 дня 15. листопада ц. р. в год. 3 попол. премієру „Казка старого хутора". Тогож дня в год. 8 вечер премієру „Воєнний похрестник", дня 16. листопада ц. р. в год. 8 вечер

„Вогні Іванової ночі“. За час шестилітнього істнування цей театр перший раз даватиме вистави у Львові.

— **Le roi est mort — vive le roi!** Скандали на тлі протекційної і марнотратної господарки в Польській Касі Ощадности (ПКО) примусили врешті її презеса, б. міністра фінансів Ліндого уступити. Не дивниця, що на ту теплу посаду було багато кандидатів: за те неприхильного до польських відносин може здивувати позиція, яку в цій справі зайняв п. Грабскі. Отже на його пропозицію рада міністрів рішила іменувати головою ПКО п. Шмідта. Що це за птиця? „Дзєнік людови“ впевняє, що це „права рука“ п. Кухарского, якого мали поставити перед суд за його діяльність як міністра скарбу. Шмідт—завзятий ендек, тепер кермує відділом ПКО в Познані; перейнявши в свої руки таку могутню інституцію як ПКО, Шмідт буде певне „санувати“ її методами названого вгорі приятеля. Наслідник вартий попередника.

— **Маґістратські порядки.** Хто думає, що львівський маґістрат не дбає про реґуляцію й направу вулиць, хідників, каналізацію, електр. світло, газ, трамваї і т. п. дрібниці, цей грубо помиляється. Ось напр. при вул. Понінського (коло стрийського парку) маґістрат робить інвестиційні роботи коштом 500.000 зол. Але невеличкий коментар: на цій вулиці хронічний „ойцец гроду“, п. Юзеф Найман, купив собі (за тяжко запрацьовані гроші!) гарненьку віллю... Жаль, що п. Наймана таки не стати на те, щоби купував віллі й камениці по всіх вулицях Львова, а то може й ціла вновімова дільниця за великим міським театром та ріжні львівські периферії дістали би каналізацію, світло і тротуар...

— **Ucrainica.** У ч. 295 „Праґер Пресе“ у відділі „Slavische Rundschau“ є довше справоздання зі споминів гетьмана Скоропадського поміщених в останній „Хліборобській Україні“.

— **Можливе населення землі.** Вже найшовся вчений Англієць д-р Ґріфіт Тейльор, який обчислив, скільки людей зможе поміститись у поодиноких частинах світа. Населення Европи може зрости і зросте до 400 міліонів, Північної Америки до 700 міліонів, південної Африки і Австралії до 70 міліонів.

— **„Ворожка“ і письменник.** Цими днями скінчився в Льондоні сензаційний процес проти відомої ворожки, пані Естелля, що предсказувала майбутність і користувалась великим успіхом. Її засудили на велику грошеву суму. В обороні засудженої став відомий творець Шерльока Гольмса, Конан Дойль, що останніми роками присвятився студіям спіритизму. Він оголосив більшу статтю, де доказує, що пані Естелля не причинила нікому ніякого лиха і що кожний, хто звертався до неї за радою, робив це з власної волі і коли вірив у її передбачення, то також не з її вини. Він покликується на факти, що численні медія віддали людям чималі послуги, передбачуючи те, що станеться. Суд повинен був у першій мірі покликати до такої справи клієнтів пані Естеллї та знавців.

— **Цікава пропаґанда.** На які способи береться англійське жіноцтво, щоби обороняти свої права у всіх ділянках суспільного життя, доказом цього є оснування жінками з вищих клас таємної банди, названої організацією „40 слонів“. Метою цієї організації є входити у звязки з багатими мужчинами і в пригожий мент грабити їх. Товариство розпоряджає величезними сумами і знаменитою організацією. Поліції вдалось покищо відкрити тільки другорядних членів. Відомо, що голова банди називається „Каро“, а в цій назві добачують натяк на тенденцію кровожадности („caro“ по латині „мясо“). Ті енерґійні дами, що зїхали з глузду, мають доказати, що визначаються всіма тими самими прикметами, що мужчини і можуть виборoти собі самі гроші, силу та впливи.

— **Боротьба за гріб** великого композитора Пуччініого ведеться між трьома італійськими містами, з яких кожне хоче мати честь поховати тіло артиста у себе. Найбільше даних має купелеве місто Віяреджо, де находиться славна вілля Пуччініого. Пропонують, щоби гріб композитора покласти в одній з кімнат цієї вілі. Є там ще його робітня, де на столі лежать листи, книжки та рукописи, так як він їх залишив. Вілля мала би переміститись у музей.

Турецькі реформи. Мустафа Кемаль і його прихильники, скасувавши каліфат і зробивши з Туреччини республику, хотять змінити вікові звичаї одним махом. Тепер прийшла вже черга на реформу традиційного вбрання. До цієї реформи привязують таку велику вагу, що сам президент республики їздить по краю і навіть по селах та переконує людей, щоби наслідували Европейців. По реформах накриття голови у війську та маринарці вийшов закон для урядників, що червоний фез, старий висків турецького патріотизму, має щезнути. Вони навіть обовязані скидати капелюх в усіх тих місцях і тих випадках, де їх попередники на протязі віків могли мати накриту голову. Видко, що нові турецькі володарі закохались в европейській культурі не на жарти!

— **Новий роман В. Винниченка.** Повідомляють нас з Парижа, що наш славний письменник Володимир Винниченко приступив до писання історичного роману з часів Хмельниччини. Роман має бути закінчений на протязі року.

— **„Прикрий випадок.“** Львівська бруквова й „кресова“ „Ґазета поранна“ у відомостях зі Снятина подає між иншими, що в Заболотові стався незвичайно прикрий випадок. А саме один із представників „польської культури на кресах“, начальник суду і презес „орґанізації народової“ в Заболотові д-р Дроздовскі одержав акт обвинувачення за поліцову лихву. Набавок ця вельми „патріотична“ діяльність п. презеса найде свій епільоґ в окружнім суді в Коломиї.

— **Лещинські в Москві.** Комуніст Лещинські, який утік із варшавського суду — як ми вже повідомляли — прибув уже до Москви. Слідчому судді Штогльманові прислав телеграму, що він дістав Лещинські, та що дальше його шукати, є зайве. Лещинські не відразу відїхав до Москви. Мав бути в Варшаві ще 2—3 дні і їздив по місті автами, а щойно потім виїхав на Данціґ або на Гор. Шлеськ.

Звичайні Загальні Збори Тов-а „Просвіта“ у Львові

відбудуться 25. грудня 1925 р.

в год. 10. перед полуднем в салі Музичного Інституту ім. Лисенка (вул. Шашкевича). У звязку з цим взиває Головний Виділ всі свої філії, читальні і членів відбути Загальні Збори Філії і Читалень в ціли вибору відпоручників на Заг. Збори.

Денний порядок Загальних Зборів буде оголошений пізнійше. 718 1—1

Суд над українськими послами.

(Власна телеграм.)

Люблин, 29. X.

Апеляційний суд в Люблині, який розглядав справу засуду в Рівнім трьох українських послів, а саме: П. Васильчука, Козубського і Чучмая, по переведеній розправі увільнив усіх трьох обвинувачених послів.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Відкрите питання.

Не штука бути пророком на обставину, що в нас настануть ліпші часи. Коли хтось упаде з третього поверха на тротуар, може бути певним, що вже далі не повертить. І ясно, що коли не розбився до камінців, то заходить правдоподібність, що полізе знов на гору.

Питання тільки, чи ми не розбились об камінь.

Щоби відповісти на це, треба підглядати і підслухувати життя — як поліціянт Українців.

Саля товариства „Пуста Балачка“. Гуртки неприязно лисих і безнадійно сивих громадян вибалакуються.

В першім гурті обговорюють „місяць української книжки“.

— Кажете що в нас книжка не йде?!

— Не йде!

— То вже, пандобродію, просто злочин. І по газетах пишеться і так агітується і по домах ходять.

— По домах ходять?...

— Ходять! Були і в мене, але мене, на жаль, дома не було.

— Дивно! По приватних домах ходять, а от сюди не зайдуть. Не один з нас, панедію, купив би щось...

(Входить хлопець з книжками під пахою і наближається до гурту).

— Місяць української книжки! Прошу купити дещо!

Гурт, вичерпавши тему, розбігається.

В другім гурті йде розмова про фінанси.

— Панове! Я все своє кажу: тільки фінансово сильні інституції вдержать нас при житті.

— Ясне як сонце! І я те саме завсігди говорю. Чехи тому нині добре стоять, що створили за Австрії сильні фінансові та економічні інституції.

— А ви думаєте, що ми не можемо? От Земельний Банк розписав акції. Розкупитиб усі і мати першорядну інституцію.

— Та радник так говорять, як би з місяця взяли: „Розкупити всі акції“!?. Для мене, для пана мецената, для вас, пане радньку і ось для панів (*показує на решту гуртка*) не треба агітації. Ми саморозуміємо, в чім річ. А загал?! Загал, панове! Байдужий, пандобродію, на все!

Цілий гурт: Рація!!

(Підступає якийсь 35-літній молодик.)

— Хто з панів хоче купити акції, прошу дуже: можна субскрибувати зараз, а потім ратами сплачувати.

Пан радник перший віднаходить мову:

— Ах яка пізна година, а ми гала-бала та й не счулися.

За ним пан професор:

— Коби ще хоч брами не зачинили перед носом.

— Моє поважання!

— Моє поважання!

— Моє поважання!

В третім гурті йде дискусія української преси.

— Преса!... Преса пресі нерівна!—говорить один інспектор, якому недавно не прийняли новелі до друку. — Наша преса під псом. Возьміть „Діло“ — сама політика, та й та кепсько реферована.

— Десь у чужих часописах і відомости зі світа, й ілюстрації, а в нас що? Штреземан, Хуркіль, Ґуґес тай тільки!

— Нема де правди діти, суспільність також не без гріха, мало передплатників...

— І то правда! Нашій суспільности ще далеко до Европи.

— Ну бачите... тажко вимагати, щоби провінція так само розуміла вагу преси як столиця.

Цілий гурт: Рація!!

(Підходить урядовець товариства.)

— Може хто з панів відпронумерує собі „Діло“?

Гурт змінює тему розмови з преси на погоду.

— — — — — — — — — — — —

Питання, чи ми потовклися, падаючи на тротуар, не дасться вирішити так швидко.

Галактіон Чіпка.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Новий уряд Пенлеве.

Офіціяльно затверджено новий французький уряд у складі: Пенлеве президія й фінанси, Бріян загр. справи, Шотамп справедливість, Деляві війна, Шрамек внутр. сп., Монзі сусп. роботи, Дельбо просвіта, Діран хліборобство, Данєль Вінсенс торговля, Морель кольонії, Дюрафу праця й сусп. опіка. Новий уряд із держ. підсекретарями числить 4 сенаторів радик. дем. лівиці і партії соц.-радикалів. Инші міністри є членами палати деп. Між ними є 3 соціяльних републиканців і франц. соц., 10 радикалів і соц. радикалів і 3 членів рад. лівиці.

Пенлеве представив уряд президентові Думерґові, а у вівторок або четвер представиться уряд парляментові. Поль Бонкур заявив у кульоарах палати депутованих, що неприсутність соціялістів відібється відємно на майбутнім законодавстві.

Греки кинули болг. територію.

В четвер 29. X. грецькі війська кинули територію Болгарії. Болгарські війська займуть евакуовані території в пятницю в полудне. Рада С. Народів визначила сл. комісію, в склад котрої входять: англ. дипльомат, фр. і італ. офіцир і два цивільні: Швед і Бельґієць. Комісія збереться в Женеві 6. падолиста.

Повстання в Сирії.

Події в Дамаску відбилися сильним відгуком між музулманами. Повстання поширюється в цілій Сирії. Тисячі мешканців Дамаску прилучилося до Бедуїнів, щоби пімститися на христ. мешканцях Сирії. Париська преса гостро виступає проти ґен. Сареля за те, що він хоч мандатор С. Народів, викликав таке прикре положення для Франції. Головнож понижуючим Францію є факт, що Сарель без попереднього повідомлення велів бомбардувати Дамаск. „Еко д' Парі“ називає Сареля злочинним і кровожадним тираном, бо Сарель велів на верблюдах опроваджувати по місті нагі трупи 20 розстріляних Арабів. Бріян мав нараду з Пенлеве в справі Сирії. Ґен. Сарель буде відкликаний.

Предст. анґ. банків у Польщі.

До Варшави прибув предст. англ. інтересованих банків Гуд. 29. X. дир. політ. департаменту польського мін. загр. сп. Бадер, прийняв Гуда на авдієнції.

З судової салі.

Процес Штайґера.

15-тий день розправи.

Цілий той день зайняли наради трибуналу над внесеннями оборони й прокуратора.

16-тий день розправи.

З початку предсідник оголошує рішення трибуналу. Рішено м. и. відчитати відомі вже з процесу Микитина анонімна буцімто „Української Військ. Орґанізації“, акти з вслідства, про Українську Військ. Орґ., показати свідкам фотоґрафії Фідика, Харкова і Панчишина, відчитати акти про Ольшанського, переслухати поданих обороною свідків на доказ що бомба впала з II. пов. камениці „Ле-па-пе“ і переслухати нових свідків прокуратора. Буде переслуханий також посол Інзлер. Відмовлено внесенню оборони про покликання на свідків д-ра Вол. Бачинського і д-ра О. Вассера, на доказ, що д-р Вол. Бачинський підчас свого побуту у Варшаві буцімто казав д-р Вассерові, що атентат на през. Войцеховского є ділом Ольшанського.

Прокуратор застерігає собі зголошення права неважности з приводу відкинення пропонованих ним свідків ради. Маєра, Омеляна й Антоніни Левицьких і Оксани Зазулі.

Нова серія свідків.

Починає зізнавати свідок Роман Верхола, 22-літній Українець, гімн. уч. зі Самбора.

Справа Ольшанського.

„Хвіля“ повідомляє, що польська президія ради міністрів дістала з Берліна телеграму, що тамошне польське посольство не дістало ще з нім. м-ства загран. справ документів у справі Ольшанського. Причина цьому буцім то така, що Ольшанський мав подати подробиці, компромітуючі багато українських діячів, які живуть тепер в межах Польщі.

Кореспондент „Моменту“ навідався до судді в Байтен, який вів справу Ольшанського і довідався, що акти Ольшанського відібрало берлінське міністерство ще 14. жовтня, себто на 3 дні перед оголошенням ревеляцій в „Моменті“. Суддя д-р Ротте є переконаний, що Ольшанський казав правду. Гойже „Момент“ твердить, що Ольшанський находиться тепер в Монахії (Мюнхен) в одного з гітлерівців, забезпечений в документи на випадок необхідности втечі за границю.

Бібліоґрафія.

НАРОДНІЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАРЬ Т-ВА „ПРОСВІТА“ на звичайний рік 1926. Річник 48. У Львові, 1925. Коштом Тов. „Просвіта“ у Львові. Стор. 290 вел. 8°.

Серед маси календарів, які вже появились і які ще на днях появляться, на одно з перших місць вибивається традиційний календар „Просвіти“. Цей календар заслуговує на особлившу увагу ще й тому, що в порівнанні з календарями того самого Т-ва з кількох попередніх літ він відріжнюється так маркантно, що цю ріжницю ствердить зразу кожний, хоч би побіжно переглянувши 290 сторінок великого формату.

Приглянувшись йому уважнійше, побачимо в ньому передусім детайлічну пляновість редакції і також — в цілости й подробицях — витриманість характеру.

Передусім календар „Просвіти“ не злеґковажив — як це буває на жаль з більшістю українських календарів — інформаційної частини. Він є не лише Альманахом — збором белетристичних творів і публіцистичних статтей — але у повному того слова значінні календарем, підручною книжкою, в якому найдеться вказівки, яких ви раз-по-раз потрібуєте у буденному житті. Це завдання інформатора виконує не тільки надзвичайно багатий відділ „календаріюм“ (56 сторінок з 24 наголовками — цеж вже сама по собі брошура!), „Провідник по Львові й краю“, ріжні показчики (м. и. перший взагалі „Показчик українських культурних установ“, зладжений відомим бібліоґрафом І. Калиновичем), і сила статистичних відомостей („Загальні відомости про світ“, „Державний устрій Польщі“, „Загальні відомости про Польщу“ і и.), — але й низка авторських та редакційних статтей чи-то повчаючого популярно-наукового чи обективно реферуючого характеру. Туди слід зарахувати такі статті, як: „Українська нац. територія і кількість Українців в Польщі“ (кілька перших рядків скаже вам вже, що під ініціялами М. К. скривається незвичайний фаховець), „Українська Парляментарна Репрезентація“ (загальний інформ. огляд пера самого голови Репрезентації — сен. М. Черкавського) зразково систематизована стаття д-ра І. Крипякевича про „Наші княжі столиці та їх памятки“, і такі розвідки, подаючі необхідні кожному свідомому громадянинові відомости, як: „Українська і білоруська національна територія“ та „Українські політичні партії“.

Редакція календаря не забувала ні на мить, що це календар „Просвіти“, Т-ва істнуючого в першій мірі для селянських мас і на селі угрунтованого, і тому господарські справи займають у

вьому стоя місце. Господарські потреби зазначені в „календаріюм" („Ловецький і рибальський кал.", „Господарський кал.", „Сівча табличка", „Календарні роботи пасічника" і т. д.), селові посвячена низка окремих статтей (В. Садовський: „Роля і значіння селянства", К: „Про ґрунт", В. Р.: „Ростини чужоїди", А. Гаврилко: „Наше село", В. Левицький: „Вороги пасіки" і н.), селянські сюжети переважають у белетристичній частині, популярний стиль збережений буквально в усіх статтях і замітках. При трактуванні господарських справ окреме місце присвячено кооперації і економічним центральним установам.

Алеж до строго культурницької місії „Просвіти" та її видань належить і національно-громадянське освідомлення мас. Отже громадсько-суспільні теми використані настільки, наскільки взагалі дозволяє на це форма календарної книжки (Д-р Кирило Трильовський: „Вага малої національної роботи", згадані огляди внутрішнього устрою польської держави та сусп.-політ. українських угруповань і т. п.)

У белетристичному відділі почесну позицію зайняли історичні спомини. В „Історії одного куріня" Олекси Кузьми находимо картину сизифових зусиль частини Галицької Армії серед умовин хаосу і бідноти. З нарису Остапа Луцького „На великім лузі" можна вивести цілком правильну характеристику неїдімських і соціяльно-реакційних вітрів, що віяли від носіїв гетьманської влади в 1918 р. та інтриг, які велись довкола австрійської кватири в Олександрівську; прегарне тло, на якому виплетено оповідання: обстановка живих памятників української традиції, надає оповіданню літературну вартість, яку зменшає хіба надто яскрава тенденція—зробити реверанс перед кол. архик. Вільгельмом (Василем Вишиваним). „Проскурівський погром" Василя Мудрого—це спомин авторитетного свідка і вже яко такий має своє поважне значіння для істориків нашого недавнього радісного і сумного минулого; там уперве подано подробиці, про які ми чули вже стільки легенд. Галактіон Чіпка в оповіданню „Безпечний захист" не втратив свого погідливого гумору, такого вартісного, коли мова йде про цілком невеселі речі. Сільська трагедія, про яку читаємо в опов. „Cavaleria rusticana", основана по всій імовірности на правдивій події, з якою певне стрінувся десь на селі розправ шан. автор, знавець не одних селянських трагедій—Андрій Чайковський. У нарисі Богдана Лепкого „Прийшла!" радісно всміхаємось проблискові мягкого ідеалізму посеред темряви твердого селянського егоїзму. Тогож автора „Перед зривом" вводить на сцену могутні постаті Мазепи й Орлика. „Два поважні вибори" О. Ордана кажуть пригадувати колишні класичні методи каптування виборчих голосів. У холмському нарисі Вол. Островського „На роздоріжу" бренить як завжди, релігійно-патріотична струна. Яким Кріп змальовує у „Пилипові Тарані" образок рекрутської недолі. Клим Поліщук у „Штунці" запускається у романтику, а Осип Маковей в одному з останніх передсмертних оповідань: „Доляри" з питомим йому хистом оповідача-обсерватора підхоплює цікаві моменти реемґрації галицьких „американців".

У цьому списку більше й менше вартісних літературних творів я пропустив умисне 3-ох сторінковий нарис з гуцульського життя „На Купала—На Івана". Це така перлина, що вимагає окремої оправи, окремого світла. Колиб у календарі „Просвіти" не було нічого цінного за винятком того одного маленького нарису, календар мав би тим самим величезну вартість. Треба мистця, аби зуміти в такий чарівний спосіб у мініатурному нарисі зєдинити настрій поеми в прозі з актуальною темою національного лихоліття і зберегти рівночасно всі прикмети цікавого оповідання. Це вміє лише—Марко Черемшина і лише бачучи цей підпис під нарисом, ми не дивуємось мистецтву нарису.

Лишається зреасумувати загальні уваги на тему останнього просвітянського „Календаря" в загальну його характеристику: це поважна популярно-патріотична, вартісна й корисна та цікава книжка.

Не сумніваємося, що ці прикмети промостять календареві „Просвіти" шлях до кожної української хати.

І. Недрин.

Юліян Павликовський. ПІД ПРАПОРОМ САМОПОМОЧИ. Львів 1925 р. Видання „Сільського Господаря".

Гарно видана заслуженим на полі хліборобського господарства Тов-м „Сільський Господар", книжечка звязко обхоплює та основно освітлює деякі з найбольочійших питань нашого економічного будівництва. На неповних 50 стор. друку автор розвязує такі питання: Взаємини між нашою кооперацією і становою хліборобською організацією „Сільський Господар". Тут виказано неминучу конечність тісної співпраці обох селянських організацій: кооперативної та станової, а одночасово намічено шляхи, по яких та співпраця має піти. В другому розділі розвідки дається образ нашої сучасної кооперації. Автор з особливою увагою розглядає дві напрямні кооперативної організації: акумуляції і спеціялізації, і стає рішуче на сторону спеціялізації. Висунені аргументи, зачерпнені з практики світової і нашої кооперації та умотивовані висновками з кооперативної теорії, переконують, що кооперація лише тоді належно виконає свої завдання, коли для обслуги ріжних потреб селянина будуть утворені зріжничковані кооперативи: окремо кооперативи споживчі, окремо для збуту продуктів сільського господарства, кредитові і т. д. і т. д. З цього погляду розглянено принціпи, що мають лягти в основу розмежування поля діяльности та співпраці „Центросоюза" з „Народною Торговлею". В останньому розділі („кооперація а освіта") автор показує, яким способом кооперація причиняється, а ще більше може й мусить спричинитися до виховування членів на правдивих горожан.

Вкінці приложено, як додатки, важні в історії нашого економічного відродження документи: „План кооперативного будівництва краєвого комітету орган'зації кооператив" і „Рішення II-го післявоєнного Краєвого Господарського Зїзду".

Треба привітати появу цеї книжечки та побажати, щоби вона започаткувала нашу повоєнну економічну літературу. Потреби нашої доцільної економічної політики вимагають таких книжок як найбільше. **Н.**

КАЛЕНДАР „ГРОМАДА" на 1926 р., для робітничого народу в місті й селі.

Зміст. Інформаційний відділ? Дещо про календар. — Церковний календар. — Провідник по Львові. — Скільки на світі Українців. — Громадянські права. — Права мови. Літературно-научний і політичний відділ: І. Франко: Вперед! — Д. Загул: Відозва. — М. Черемшина: Писанки. — С. Васильченко: Мати. — Л. Ж.: Червона калина. — М. Черемшина: Ласка. — Д. Загул: На полях. — Л. Мартович: Іван Рило. — П. Козланюк: Письмо. — П. Думка: До українських селян. — А. Невицький: Тюремні тіни. — О. Вериквеля: Тюрма за волю. — І. Франко: Гимн селян-радикалів. Інтернаціонал. — В. Чумак: Селяне. — О. Олесь: Чи готові? — К. Коберський: Що для нас цінного в спадщині М. Драгоманова. — І. Франко: Semper idem! — К. Коберський: Що таке соціялізм? — К. Коберський: Соціялізм „утопійний" і соціялізм „науковий". — І. Франко: Праця. — К. Пушкар: Чого хочуть соціялісти-народники? (українські радикали й українські соціялісти революціонери). — О. Кониський: Не призивайте всує Бога! — П. С.: Дух Січи. Український народний гимн. — Н. Н.: Михайло Павлик. — О. П. Б.: За спільну справу! — Проф. унів. О. К. Мицюк: Земельні реформи в західній Европі. — О Кацара: Кілько землі втратило наше селянство в Галичині від знесення панщини до сьогодня? — К. Коберський: Якої нам треба кооперації? — О. Когут: Чому боремося за школу? — Н. К.: Польська кольонізація на Волині. — К. П.: Про селянські та робітничі професійні спілки. З Великої України. Огляд світових подій. Огляд політичного життя на західних землях України. Поради для пасічників. — Інж. Р. Стельмахів: Сир. Оранка. Бараболянка. Словарець чужих слів.

М. Рутковський: ІВАН ПОХИТОНІВ. (1850—1923). Видавн. Української Молоді „Майстрі Українського Мистецтва". Прага. 1925. 14 ст.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ілюстрований журнал для молоді. ч. 9. С. Калинець: Осінь. — К. Поліщук: Співець Полісся. — А. Л.: Управа чаю на Цейльоні. — Карло Евальд: Свояки. — Л. Волошка: Українська ніч.— В. Королів-Старий: Джерело живої води. О. Кисілевська: Пороги Прута. О. Білоусенко: Заздрість. Чарльз Леммін: На далекому Заході. Е. Баранов: Гірський співак. М. Л-ий: Боротьба ґіґантів. А. Лотоцький: Дві свіжі могили. Філателістика. Додаток: Тигр-Леопард.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Становий орґан Т-ва „Взаїмна поміч українського учительства" ч. 11. Падолист. Зміст: 1. Непевне майбутнє. 2. Народнє шкільництво в Польщі на передодні реформи. 3. З документів часу. 4. Вісти з окружних відділів. 5. Звіти з поїздок делеґатів по Окружних Відділах. 6. Задавнена болячка. 7. Зазив. 8. Пригадка на часі. 9. Хроніка.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. Місячник. Ч. 2. Коломия. Зміст: Книжка. А. Чайковський: Поправився... З жіночої організації Покуття. — Чим і як двигнемось з недолі. О. Кисілевська: Про виховання дитини. Віддія Американський, д-р В. Сіменс: Теперішня жінка. Д-р А. Чайковський: Дещо про алькоголь. Зі світа. Часть господарська. Сміховинки.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·01·00—6·01·50, канад. дол. 5·56 —5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 леї 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50 — 27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт. 28·10—28·30.

Золото. 20 кор. 24·25 —24·50, 20 франк 22·55—22·80; 20 марк. 27·60—27·80, 10 руб. 30·70—30·90.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·50·50, 5 ав. кор. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·13—2·14, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·25—15·75, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 17·00—17·50.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Міткевич:
Винники, саля „Нар. Дому"
31.X. „Пан Твардовський".
Львів, саля Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 24—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 31-?

Адміністрація хору повідомляє, що заповіджений концерт на 31. жовтня у Калуші не відбудеться, а відбудеться пізнійше (10.XI. і 11.XI.).

Замість вінця на могилу своєї найдорожшої Сестри Марії з Ціпановських Здерковської зложив на „Рідну Школу" Вп. д-р І. Ціпановський в Коломиї 100 зол. За щедру жертву складаємо сердечну подяку. — **Головна Управа УПТ.** 715

На „Рідну Школу" зложили 7.IX. 1925 Вп. Оля з Ульванських і Осип Капустинський, суддя в Копичинцях 20 зол. замість повідомлень про їх вінчання, яке відбулося 11. серпня 1925 р. в Хлопівці біля Копичинець. За жертву складаємо щиру подяку. — **Головна Управа УПТ.** 715a)

З 1. листопада н. р. відкривається доповнюючий курс на І. р. при прив. муж. учит. сем. курс. УПТ. у Львові. По двох місяцях перейдуть курсанти на І. р. Пояснень уділяє управитель М. Бабин, Сикстуська 64. II. п. 712 1—2

З приводу річниці 1. листопада відбудеться в Архикатедральній Церкві св. В. М. Юра в неділю 1. листопада в год. 12. в полудне Панахида а в понеділок 2. XI. в год. 8·30 рано Заупокійна Служба Божа за покійних членів УГА. Управа парохії св. Юра просить усіх вірних численною участю в тих Богослуженням пошанувати память дорогих покійних. 1—2

В 100-літню річницю смерти Бортнянського „Тов-о Львівський Боян" уладжує концерт дня 10. листопада н. р. в салі Народнього Дому. В програму концерту входить: реферат „Бортнянський а українська музика", його твори одно і дво-хорові, та сольоспіви.

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. гімн. і I—III року учит. семинарії. Зголошення приймає з чемности З. Левицький. Красіцьких 6. 695 5—8

ДЕШЕВИЙ місяць для Пань! 30 зол плащ, 40 зол. костюм. Робота першоклясна, виконує жіночий кравецький сальон, Иосиф Флік, вул. Бляхарська 20. 553 14—15

КУПЛЮ домок о 4 вільних убікаціях, найрадше на вульці. Зголошення з чемности до канцелярії д-ра Волошина Фридріхів 12. 711 1—1

СТУДЕНТ фільософії пошукує лекції з клас гімн. або сем. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Жовківське". 716 1—1

НОТИ. В. Безкоровайний: 1) „Valse" A-dur — фортепян. 2) „Легкі твори" фортепян. 3) „Збірка пісень" — квартет смичковий. 4) „Ноктюрн" — скрипка. 705 2—2

МЕДАЛИК М. Б. Неустаючої Помочі, золотий, окружений діяментиками на золотім ланцушку згубила дівчинка в неділю 25. ц. м. ідучи трамваєм „UL" з Потоцького до церкви на Руській вулиці, або як вертала пішки вулицями: Руська, Ринок, Вали, Коперника, Словацького, Льва Сапіги, Листопада до Потоцького. Зі згляду на дорогу памятку, яку дістала при хресті, просить сумлінного чоловіка, який знайшов, щоби звернув за винагородою Потоцького 69. II. пов., двері 12. 719 1—1